

Valsts izglītības
satura centrs

Skats uz 2019./2020. mācību gada noslēgumu – skolotāja, skolēna un skolas direktora acīm

**Mums visiem ir jāmacās pielāgoties, lai
varētu strādāt vienoti bērnu un jauniešu
nākotnes vārdā**

Lai atskatītos uz to, kas piedzīvots attālinātā mācību procesa laikā un domātu par lietpratības jeb kompetenču pieejas nostiprināšanu jaunajā mācību gadā, Valsts izglītības satura centrs (centrs) tikās ar Rīgas Juglas vidusskolas direktori Aiju Melli, Mārupes Valsts ģimnāzijas skolotāju Aleksandru Vorobjovu un šīs skolas skolēnu Kārli Ploku, kā arī Ventspils Valsts 1.ģimnāzijas skolnieci Montu Tauberi. Kopā vērtējām arī Izglītības un zinātnes ministrijas un centra sadarbībā ar EDURIO veiktās mācību gada noslēguma aptaujas, kas tika veikta laika posmā no 2020.gada 26.maija līdz 12.jūnijam, rezultātus.

Mācību gada noslēguma aptauja piedalījās:

4662 vispārējās vidējās un vidējās profesionālās izglītības iestāžu skolotāji;

8352 1.-12. klašu skolēnu vecāki;

10177 5.-12. klašu vispārējās vidējās izglītības iestāžu skolēni un vidējās profesionālās izglītības iestāžu audzēkņi;

360 vidējās izglītības iestāžu vadītāji.

Attālinātā mācību procesa ieguvumi

Kā liecina aptaujas rezultāti - **Attālinātās mācības ir sniegušas nozīmīgu uzlabojumu un izaugsmi mācību procesa digitalizācijā.** Skolotāji kā galveno profesionālo ieguvumu min digitālo rīku apgušanu, 3/4 skolotāju izmēģināja vadīt stundas tiešsaistē.

Neatsverama ir pieredze, ko visas iesaistītās puses ieguva attālināto mācību laikā. Tā ietekmēs to, kā uz mācībām un to vadīšanas procesu skatīsimies turpmāk. Rīgas Juglas vidusskolas (RJV) direktore Aija Melle atzīst, ka: “Viens neapšaubāms ieguvums ir tas, ka mūsu **digitālā pratība** ir uzlabojusies. Visas pedagoģiskās, administratīvās sēdes un vecāku sapulces, kuras, starpcitu, tika apmeklētas kuplā skaitā, notika Zoom vai arī Microsoft Teams platformā. Šo noteikti varēsim izmantot arī nākotnē, ka katrs pieslēdzas no tās vietas, kur atrodas.”

Ventspils Valsts 1.ģimnāzijas skolniecei Montai Tauberei šis process galvenokārt ir iemācījis **plānot savu laiku** un dienas gaitu. Monta piebilst: “Pirms tam man nepadevās plānot savu laiku. Šis process man deva iespēju to darīt. Es visu vienmēr atliku uz pēdējo brīdi. Šis laiks uzlika man atbildības sajūtu, ka man vajag lietas izdarīt laicīgi.”

Attālinātā mācību procesa izaicinājumi

Ministru kabineta noteikumi stājās spēkā vienlaicīgi ar skolēnu brīvlaiku. Tas deva iespēju skolām, skolotājiem un skolēniem nedaudz sagatavoties mācību procesa izmaiņām. Profesionālās izglītības iestādēm attālinātais mācību procesam nācās sagatavoties vienas dienas laikā. Ne viss iecerētais izdevās uzreiz, jo jaunajiem apstākļiem nācās pielāgoties ļoti īsā laika posmā. Mārupes Valsts ģimnāzijas skolotājs (MVĢ) Aleksandrs Vorobjovs norāda: “Patiesībā liels izaicinājums bija izdomāt, **kā klātienē stundas vielu pārnest elektroniskajā vidē.** Tas bija grūti tad, kad es vadīju

konsultācijas 12.klasēm, jo daļa skolēnu vēlējās joprojām mācīties attālināti. Izskaidrot vielu, protams, ir daudz vieglāk, kad skolēns ir blakus. Tu vari reaģēt, ātrāk un labāk.” Vēl Aleksandrs piebilst, ka MVĢ iesākumā bija nolēmusi arī attālināti mācības organizēt, izmantojot iepriekšējo stundu sarakstu, taču drīz vien saprata, ka tas nebūs produktīvi un jāveido jauns, specifisks mācību stundu plānojums tieši attālināto mācību organizēšanai.

Ar laiku MVĢ tika ieviesta sistēma, kad skolotāji plānoja un vienotā tabulā rakstīja laikus, kuros tiks vadītas tiešsaistes stundas vai kad norisināsies konsultācijas par mācību stundā aktuālo tēmu. Līdzīga plānojuma un tā vizualizācijas sistēma tika ieviesta arī RJV un tika nosaukta par “režģi”. Skolas direktore Aija Melle atzīst, ka tas bija labs formāts, kurā katrs skolotājs varēja redzēt kolēģa plānus turpmākai nedēļai un veidot savējos, balstoties uz tiem. Aija Melle skaidro: “Bija iezīmēti laiki, kad notiek pārbaudes darbi, konsultācijas, tiešsaistes stundas. Tas strādāja. Ja mēs būtu dalījuši pa dienām, stundu sarakstiem, tad tas būtu neproduktīvi. Piemēram, tagad skolotājam nav jāatkārto viens un tas pats vairākas reizes, jo visi pieslēdzas uz noteikto konsultāciju.”

Aptaujas dati liecina, ka visvairāk laika skolotājiem aizņēma jaunu mācību materiālu izstrāde vai pielāgošana, attālinātas atgriezeniskās saites sniegšana skolēniem un skolēnu iesniegto darbu labošana. Ja skolas vadība varētu palīdzēt skolotājiem efektīvāk veikt šīs darbības, organizējot mācības, apkopojot labo praksi, iegādājoties papildu rīkus vai materiālus, tas varētu būtiski atslogot skolotājus.

Kā vēl vienu no izaicinājumiem var minēt straujo darba slodzes palielināšanos skolotājiem. Kā liecina attālinātā mācību procesa izvērtējums –**gandrīz visiem skolotājiem Latvijā šajā laikā bija lielāka darba slodze** –76% skolotāju mācību vadīšanai attālināti veltīja daudz vairāk laika, salīdzinot ar ierasto mācībuprocesu ikdienā. 74% skolotāju atzīst, ka bieži vai ļoti bieži jutās pārstrādājušies.

Risinājumi, kas atveiglo izaicinājumus

Tehnoloģiju pieejamība bija viens no lielielākajiem izaicinājumiem attālināto mācību laikā. 51% skolēnu un 34% vecāku aptaujā atzina, ka bija iespējama mācībām nepieciešamo tehnoloģisko rīku nodrošināšana, lai varētu mācīties attālināti. Savukārt 49% skolēnu un 66% vecāku atzina, ka viņiem pietrūka tehnoloģisko rīku, lai varētu mācīties attālināti. Biežāk minētās trūkstošās tehnoloģijas bija dators un stabils interneta savienojums.

RJV direktore Aija Melle atzīst, ka, ja Covid pandēmijas dēļ būs nepieciešams arī jaunajā mācību gadā organizēt mācību procesu attālināti, tad jautājumu par tehnoloģisko nodrošinājumu būsnoteikti būs jārisina. “Protams, ka nākotnē ir jādomā par tehnisko nodrošinājumu. Arī skolotājiem nemaz nav tāds tehniskais nodrošinājums, tāpat kā bērniem. Ja ģimenē ir 6 bērni, tad viena ierīce tur neko nedod. Vecāki sāka strādāt no mājām un viens dators bija jādala uz visiem.”

Attālināto mācību laikā **nostiprinājās pārliecība par skolotāju savstarpējās sadarbības lietderību un efektivitāti**, skolotāji bija atbalstoši, daloties ar digitāliem mācību materiāliem un veiksmīgiem paņēmieniem un metodēm veidojot atbalsta grupas, iedvesmojot un stiprinot citam citu.

Kā viens no attālināto mācību īstenošanas lielākajiem palīgiem, lai mazinātu skolotāju slodzi, veicinātu attālināto mācību pieejamību, kā arī kvalitatīva satura apgūšanu un sniegtu lielāku atbalstu vecākiem, tika atzīta TV kanāla Tava klase izveidošana, ko Izglītības un zinātnes ministrija, kopā ar partneriem izveidoja divu nedēļu laikā. Tava klase mācību stundas televīzijā skolēniem visā Latvijā bija pieejamas no 6.aprīļa līdz 29.maijam.

Kad savstarpējā komunikācija kļūst atvērtāka

Aptaujas dati liecina, ka vairāk nekā pusei skolēnu, kuri uzskatīja, ka skolas saziņa ir skaidra, pauda pozitīvu viedokli par attālinātu mācību pieredzi. Turpretī, tikai ceturtdaļa no tiem, kuriem trūka skaidrības, bija pozitīvi novērtējuši attālināto mācīšanos kopumā. Vērtējot vecāku atbildes, šī tendence ir vēl izteiktāka. 76% vecāku, kuri atzina, ka skolas komunikācija viņiem ir pilnīgi skaidra, bijapārliecināti, ka viņu bērni, mācoties attālināti, ir apguvuši vajadzīgo mācību vielu. Savukārt, tikai 9% vecāku, kuriem skolas komunikācija nemaz nebija skaidra, pauda pārliecību par bērnu izaugsmi attālināto mācību laikā. Viņu pārliecība bija septiņas reizes mazāka, nekā to vecāku, kuriem skolas komunikācija bija skaidra un nepārprotama.

MVĢ skolotājs Aleksandrs Vorobjovs attālinātā mācību procesa laikā pamanīja, ka “skolēni, kuri klātienē mācībās bija ļoti pārliecināti par sevi, organizēti, kuriem viss veicās, pēkšņi tad, kad bija attālinātais mācību process, pazaudēja visas tās, it kā labi apgūtās iemaņas, piemēram, plānot laiku. Un tajā momentā tu saproti, ka, patiesībā, **skolēna vietā laiks jau ir saplānots** ļoti detalizēti. Bija skolēni, kuriem klātienē mācībās trūka motivācijas, un pēkšņi viņi ir tie, kas attālināti izpilda uzdevumus uz priekšu vai vairāk nekā tu prasi.”

Aleksandrs atklāj, ka skolēni ikdienā reti pasaka jaukas lietaspar mācīšanos, viņi parasti to patur pie sevis vai izrunā sava starpā, bet skolotāji par to labo tā arī neuzzina. “Varēju just, ka attālinātā mācību procesa laikā skolēniem trūka komunikācijas un viņiem “izlauzās uz āru” arī labie komentāri. **Skolēni** pamanīja, ka skolotāji ļoti daudz laika velta, lai sagatavotos stundām, un **sāka vairāk novērtēt mūsu darbu**. Viņi redzēja, kādu ieguldījumu tas patiesībā prasa.”

Skolēnu plāni pēc vidusskolas absolvēšanas

Kārlis stāsta, ka viņa nākotnes plāni attālinātā mācību procesa laikā ir krasi mainījušies, jo kultūras joma, ar kuru viņš bija aizrāvis divpadsmitās klases laikā, pēkšņi “apstājās”. “Man bija ļoti daudz iespēju un piedāvājumu šī gada laikā, taču COVID-19 situācijas dēļ man viss aprāvās. Man bija jādoma kaut kas cits. Es biju aizgājis pie karjeras konsultanta savā skolā, kas ir, es uzskatu, ļoti laba iespēja priekš skolēniem, kuri vēl nav atraduši savu ceļu. Es ļoti ilgi nebiju nonācis līdz kaut kādam secinājumam, kas ir tas, ko es gribētu darīt, bet, parunājot ar skolas konsultanti un vēl dažiem cilvēkiem, es nonācu pie secinājuma, ka es visticamāk iešu studēt sabiedriskās attiecības.”

Savukārt Monta atzīst, ka šobrīd jūtas mazliet uztraukta, jo nezina, ko darīt pēc vidusskolas absolvēšanas. Viņa atklāj, ka ārkārtējā situācija un attālinātās mācības radīja lielu nesapratni par to, kā mācības notiks turpmāk: “Man ir bažas, jo es nezinu, vai augstskolas vispār atvērsies. Es nezinu, kā būs ar dzīvesvietas atrašanu. Vai tas būs dzīvoklis, vai tās būs kopmītnes? Viss ir miglā tīts. Man sāksies jauns dzīves posms, bet neviens nezina, kāds viņš būs. Neviens nezina, kā tur būs. Mani biedē tas, ko atnesīs septembris. Ļoti jāseko līdzi informācijai. Bail, ka es palaidīšu kaut ko garām, neiesniegšu laicīgi dokumentus, un tāpēc nāksies izlaist vienu gadu nemācoties.”

Jaunajā mācību gadā skolas piedzīvos lielas pārmaiņas

No 2020.gada septembra visas skolas Latvijā sāks īstenot pakāpeniskas pārmaiņas saturā un pieejā 1., 4., 7. un 10.klasēs. Pirms gada pārmaiņas tika ieviestas pirmsskolas izglītības iestādēs, uzsākot lietpratības jeb kompetenču pieejas īstenošanu.

Lielas pārmaiņas piedzīvos tieši vidusskolas skolēni, jo daudz nozīmīgāka kļūst jaunieša izvēle, ko mācīties, un skolas piedāvājums, kā arī izvēlēto mācību priekšmetu (kursu) saistība ar vidusskolēna nākotnes iecerēm. Jaunais vidusskolas modelis paredz skolēniem iespēju vairāk mācīties atbilstoši savām interesēm un nākotnes plāniem. To nodrošinās mazāks mācību priekšmetu skaits un iespēja 30 % mācību laika veltīt padziļinātiem un specializētiem kursiem. Mācoties to, kas interesē, skolēnam ir lielāka motivācija, veidojas dziļāka izpratne un labākas prasmes mācību priekšmetos. Viņš spēcīgāk apzinās un var attīstīt savas intereses. Par gaidāmo jaunajā mācību gadā lasi: <http://www.skola2030.lv/lv>

Attālināto mācību nepieciešamība un mācību process jaunos Covid – 19 apstākļos ir palīdzējis stiprināt sadarbību starp iesaistītajām pusēm, kas ir svarīgs ieguvums arī turpmākajam mācību procesam, kad uzsāksim mācības jaunajā 2020./2021.mācību gadā. Ir jāapzinās, ka nākotnes izglītības ir šodiena. Visām iesaistītajām pusēm ir jāmācās pielāgoties un pieņemt pārmaiņas, vairāk jāieklausās un jāizvērtē esošie procesi, lai arī turpmāk, līdzīgi kā ārkārtējās situācijas laikā, varētu strādāt vienoti, bērnu un jauniešu nākotnes vārdā, nepazaudējot iespēju strādāt kvalitatīvi un ar misijas apziņu.

Autori: Eleonora Sušinska, Liene Bērziņa, Ineta Upeniece